

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

(вказати назву структурного підрозділу)

Тетяна МИРОШНИЧЕНКО

(вказати П.І.Б керівника)

“   ”

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародні відносини та світова політика

рівень вищої освіти   перший (бакалаврський)
галузь знань   29 «Міжнародні відносини»
спеціальність   291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
освітня програма   «Міжнародні відносини та регіональні студії»
спеціалізація
вид дисципліни   обов'язкова
факультет   міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 28 серпня 2024 року, протокол № 19

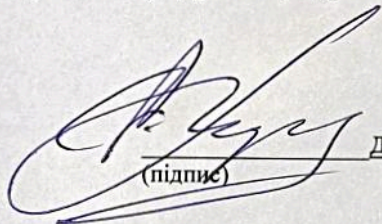
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 27 серпня 2024 року, №20

Завідувач кафедри кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

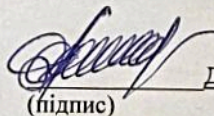

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

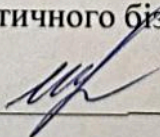
доц. Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

доц. Олена МИКОЛЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. директора ІНІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву службового підрозділу)

Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ
(вказати П.І.Б керівника)

“ _____ ” _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародні відносини та світова політика

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни : обов'язкова

ІНІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» 17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 3 вересня 2024 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

(підпис) _____ доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

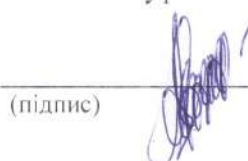
Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис) _____ доц. Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 17 вересня 2024 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис) _____ доц. Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» є розкриття процесу формування та основних етапів розвитку сучасної системи міжнародних відносин.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» є:

- формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені стандартом:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Передбачені робочою групою:

ЗК 15. Уміння виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК 17. Здатність працювати як автономно, так і у команді.

ЗК 18. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;

- формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

Передбачені стандартом:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

Передбачені робочою групою:

СК15. Здатність оцінювати особливості та традиції політичної поведінки країн світу в контексті об'єктивних потреб і можливостей розвитку міжнародних стосунків.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).

СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.

СК18 Здатність аналізувати розвиток міжнародних регіонів (Північної Америки, Європи, Східної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки) і окремо взятих країн, регіональних та міжрегіональних організацій.

СК19 Здатність оцінювати регіональні комплекси безпеки та військово-політичного співробітництва країн та регіонів світу.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
5-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
в т.ч. індивідуальні завдання (курсова робота)	

1.6.Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Результати навчання, передбачені стандартом:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

Передбачені робочою групою:

РН 20. Проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН 23. Розуміти події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН 25. Знання історії та культури Китаю.

РН 26. Розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки.

РН 27. Знання актуальних проблем міжнародних відносин в Латинській Америці.

РН 28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

РН 30. Самостійно приймати рішення, відповідати за командну роботу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика

Тема 1. Вступ. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки)

Предмет та завдання курсу. Сутність Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. Причини та початок Холодної війни. «Атомна дипломатія». Фултонська промова У. Черчілля. Підготовка і створення Західного Союзу та НАТО. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр. Військово-політична доктрина Ш. де Голля. Радянсько-французькі стосунки. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. «Доктрина Брежнєва».

Тема 2. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» (1969-1979 рр.)

Особливості світової політики у 1970-х рр. Причини та сутність розрядки міжнародної напруги (детанту). Нова «східна політика» ФРН. Московський договір 1970 р. Нормалізація стосунків ФРН з країнами Східної Європи. Врегулювання проблеми Західного Берліну. Американсько-радянські відносини у першій половині 1970-х років. Сутність домовленостей ОСО-1. Радянсько-американська «Угода про запобігання ядерної війни». Припинення війни у В'єтнамі. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки. Підписання Заключного акту НБСЄ. Засоби глобального стримування СРСР. Зовнішня політика західноєвропейських держав у другій половині 1970-х. Ідея «вікна уразливості» Д. Картера. Радянсько-американський «Договір про обмеження стратегічних озброєнь» (ОСО-2).

Тема 3. Друга фаза Холодної війни та крах біполярної структури світу.

Причини згорання «розрядки». Загострення міжнародної ситуації кінця 1970-х – на початку 1980-х рр. ХХ ст. «Ракетна криза» у Європі. «Подвійне рішення» сесії Ради НАТО. Зовнішня політика західноєвропейських держав у першій половині 1980-х рр. «Доктрина Рейгана» і курс на військово-силову перевагу. Сутність «нульового варіанту» для Європи. Програма «стратегічної оборонної ініціативи» (СОІ). Міжнародне розслідування причин знищення радянськими ППО південнокорейського літака. Приклади «народної дипломатії». Нове політичне мислення та проблеми загальної безпеки. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Концепції «загальноєвропейського дому» М. Горбачова та «європейської конфедерації» Ф. Міттерана. Крах «доктрини Брежнєва». Об'єднання Німеччини. Паризька «Хартія для нової Європи» 1990 р. Договір про обмеження звичайних збройних сил в Європі. Розпуск РЕВ та ОВД. Розпад СРСР та СФРЮ. Крах біполярної структури світу. Завершення «холодної війни».

Тема 4. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.

Початковий етап західноєвропейської інтеграції (до 1957 р.) Дюнкеркський союзний договір. Європейське оборонне співтовариство. (ЕОС). План Шумана. Європейське об'єднання вугілля і стали. Боннський договір. Підписання Римських угод та їх зміст. Європейське економічне співтовариство. Європейське співтовариство атомної енергії. Політика країн ЄЕС відносно колишніх колоніальних володінь. Стокгольмський договір. Створення і розвиток ЄАВТ у 1960 – 1970-ті рр. Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр. Перше розширення ЄЕС. Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 60 – у середині 70-х рр. ХХ ст. Утворення зони вільної торгівлі ЄЕС та ЄАВТ. Західна Європа на шляху до Європейського Союзу в 1980-х – початку 1990-х рр. Середземноморське (друге та третє) розширення ЄС. Основні етапи підготовки «Угоди про Європейський Союз» Єдиний Європейський Акт. Реалізація «Угоди про Європейський Союз». Четверте розширення ЄС та його наслідки.

Тема 5. Міжнародні відносини в Центрально-Східній Європі у другій половині ХХ ст.

Вирішення територіальних проблем у Центрально-Східній Європі в середині 1940-х рр. Підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату. Конфлікт між СРСР і Югославією та його наслідки. Міжнародні відносини всередині європейського «соціалістичного табору» у 1950-х – на поч. 1980-х рр. Утворення Ради Економічної Взаємодопомоги та Організації Варшавського Договору. Головні напрями діяльності РЕВ та ОВД. Громадсько-політичні кризи у Польщі, Угорщині, Чехословаччині та їх

міжнародні наслідки. Вплив радянської «перебудови» на зовнішньополітичні орієнтири країн Східної Європи. Крах тоталітарних комуністичних режимів у країнах ЦСЄ та вироблення ними нового зовнішньополітичного курсу. Міжнародне становище і зовнішня політика Балканських держав у 1990-ті рр. Розпад Югославії. Відносини незалежної України з державами ЦСЄ.

Тема 6. Американська підсистема міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Основи зовнішньої політики США у другій половині ХХ ст. Зовнішня політика Канади у другій половині ХХ ст. Причини укладення договору «Про оборону Західної півкулі» та його зміст. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр. Доктрина Д. Ейзенхауера. Причини вироблення і сутність програми «Союз заради прогресу». Карибська криза та її наслідки. Політика США в Латинській Америці в 1960-х – 1970-х рр. Вирішення проблеми Панамського каналу. «Документ Санта-Фе» і «Карибська ініціатива» Р. Рейгана. Фолклендська війна та її наслідки. Політика адміністрації Рейгана в Центральній Америці у 1980-х рр. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х – середині 1990-х рр. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.

Тема 7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.

Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми у середині та другій половині 1940-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1950-х – середині 1960-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1967 – 1980-х рр. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1970-1980-ті рр. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у 1970-1990-ті рр. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1980-х – 1990-х рр. Загострення громадянської війни в Лівані наприкінці 80-х рр. Вироблення і реалізація ліванської хартії національної згоди. Ірано-іракський конфлікт та його урегулювання. Іракська агресія проти. Операція «Буря в пустелі» та її результати. Стан близькосхідного конфлікту наприкінці ХХ ст. Перетворення Африки на суб'єкт міжнародних відносин. Створення, структура та головні напрями діяльності Організації Африканської Єдності. Роль ОАЄ в урегулюванні регіональних конфліктів в Африці у 1960-і рр. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр. Падіння режиму апартеїду в ПАР. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і роки. Проблема урегулювання регіональних конфліктів в Африці. Африканська політика США. Регіональна співпраця африканських держав.

Тема 8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.

Утвердження нових незалежних держав Південної і Південно-Східної Азії. Перша Індокитайська війна. Перша Індо-пакистанська війна. Проблема повоєнного мирного урегулювання з Японією. Японія в системі міжнародних відносин АТР у другій половині ХХ ст. Корейська війна 1950-1953 рр. і її вплив на стан міжнародних відносин в АТР. Зовнішня політика Китайської Народної Республіки (кінець 1940-х – кінець 1990-х рр.) Радянсько-китайське протистояння в контексті регіональної безпеки. Зовнішня політика країн Південної та Південно-Східної Азії в 1950-х – на початку 1960-х рр. Індокитайський конфлікт: витоки, сутність, урегулювання. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії в другій половині 1960-х – на початку 1990-х рр. Асоціація країн Південно-Східної Азії в регіональній системі міжнародних відносин 1967-1990-ті рр. Проблема глобальної безпеки в АТР на рубежі ХХ-ХХІ ст. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у другій половині ХХ ст. Еволюція Руху Неприєднання у 1980-1990-ті роки. Особливості зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.

Тема 9. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.

Глобальні тенденції сучасної світової політики. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. Сутність глобалізації. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини. Проблема глобального управління. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Вплив процесів регіоналізації на світову політику. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі. Світові геополітичні центри та їх вплив на світову політику. Механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень. Роль недержавних акторів у сучасній світовій політиці. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій політиці. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. «Мозкові центри» як фактор прийняття зовнішньополітичних рішень. Лоббизм як складова прийняття зовнішньополітичних рішень.

Тема 10. Європейська підсистема міжнародних відносин у першій чверті ХХІ ст.

Сучасна європейська підсистема міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі. ЄС у 2000-і роки: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Програми підтримки ЄС для Центральної та Східної Європи. Копенгагенські критерії членства в ЄС. Процес переговорів між ЄС та країнами-кандидатами. Етапи розширення ЄС у першій чверті ХХІ ст. Країни-кандидати на вступ до ЄС. Європейська політика сусідства, її цілі та принципи. Ініціатива ЄС «Східне партнерство». Спільна зовнішня політика та безпека ЄС. Військово-

політичне співробітництво. Європейський оборонний фонд для співпраці. Перспективи подальшого розширення ЄС. Країни-кандидати та потенційні країни. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Брекзит 2016 р. Наслідки виходу Великої Британії з ЄС. НАТО у 1999–2024 рр. Проблеми військової безпеки в Європі. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. Балканський регіон після розпаду СФРЮ. Загострення дискусій в ЄС з ключових питань міжнародних відносин.

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Основні параметри пострадянського простору. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування. Особливості зовнішньополітичного вектору Естонії, Латвії, Литви. Закавказький регіон у міжнародних відносинах. Центральна Азія у міжнародних відносинах. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських держав. Організація договору колективної безпеки. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).

Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці в першій чверті XXI ст.

Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі. Юридичний статус Палестини. Революції в арабських державах 2011 р. Атака ХАМАС Ізраїлю у 2023 р. та її міжнародні наслідки. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Лівії. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Сучасна зовнішня політика Ірану. Регіональна політика Туреччини у 2000-х рр. Неосманізм як напрямок в турецькій політиці. Феномен міжнародного тероризму у сучасних міжнародних відносинах. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин. Діяльність Африканського Союзу. Африканська політика провідних західних держав та КНР. Політика КНР в Африці.

Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР в першій чверті XXI ст.

Загальна характеристика міжнародних відносин в Азії та АТР в першій чверті XXI ст. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану. Чотиристоронній діалог з питань безпеки (QUAD) та участь в ньому Індії. Сучасна зовнішня політика КНР. Стратегічні ініціативи Китаю BRI та MICS. Поглиблення американо-китайського протистояння. Тайваньське питання. Загострення ситуації навколо Тайваню. Територіальні суперечки КНР. Проблеми безпеки в АТР на сучасному етапі. Корейській півострів наприкінці XX – в першій чверті XXI ст. Перша зустріч лідерів КНДР та Південної Кореї (2018). Зовнішня політика Японії на сучасному етапі. Еволюція діяльності АСЕАН. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії. Створення ВРЕП та АУКУС.

Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин в першій чверті XXI ст.

Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. Теракти 11 вересня 2001 р. в Нью-Йорку та їх міжнародні наслідки. «Нова стратегія безпеки США» 2002 р. «Війна з тероризмом». Вихід США з системи ПРО. Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обами. «Стратегія національної безпеки США» 2010 р. Сутність політики «розумної сили». Наміри та крах проведення політики «перезавантаження» у відносинах США з РФ. Транс-Тихоокеанське партнерство. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа. Загострення сучасних американсько-китайських відносин. Зовнішньополітичний курс адміністрації Дж. Байдена. «Стратегія національної безпеки США» 2022 р. Стратегічна конкуренція США з КНР. Основи сучасної зовнішньої політика Канади. Концепція безпеки людини. Угода про вільну торгівлю Канади з ЄС (СЕТА). Північноамериканська зона вільної торгівлі NAFTA та нова угода USMCA. Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин. Інтеграційні об'єднання латиноамериканських держав. Діяльність Організації американських держав в першій чверті XXI ст.

Тема 15. Зовнішня політика незалежної України

Правові засади зовнішньої політики незалежної України. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності. Пріоритети зовнішньополітичної діяльності України на пострадянському просторі. Політика України щодо інтеграційних проектів на пострадянському просторі. Сучасні українсько-американські відносини. Політика України стосовно ЄС та країн Західної Європи. Політика ЄС та країн Західної Європи стосовно України. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку. Провал планів країни-агресора по захопленню території України. Допомога Україні з боку демократичних держав.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р	Л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика до кінці XX ст.</i>												
Тема 1. Вступ. Формування	7	2	2			3						

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки)													
Тема 2. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» (1969- 1979 рр.)	7	2	2			3							
Тема 3. Друга фаза Холодної війни та крах біполярної структури світу	6	2	2			2							
Тема 4. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.	4	2				2							
Тема 5. Міжнародні відносини в Центрально-Східній Європі у другій половині ХХ ст.	5	2				3							
Тема 6. Американська підсистема міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.	4		2			2							
Тема 7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.	5		2			3							
Тема 8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.	7	4				3							
Разом за розділом 1	45	14	10			21							
<i>Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.</i>													
Тема 9. Основні параметри сучасної системи	5	2				3							

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
міжнародних відносин.													
Тема 10. Європейська підсистема міжнародних відносин в першій чверті XXI ст.	7	4				3							
Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	5		2			3							
Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці в першій чверті XXI ст.	7	4				3							
Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР в першій чверті XXI ст.	5		2			3							
Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин в першій чверті XXI ст.	7	4				3							
Тема 15. Зовнішня політика незалежної України	9	4	2			3							
Разом за розділом 2	45	18	6			21							
Підготовка курсової роботи	30					30							
Усього годин	120	32	16			30	42						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Тема 1. Вступ. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки)	2
2	Тема 2. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» (1969-1979 рр.)	2
3	Тема 3. Друга фаза Холодної війни та крах біполярної структури світу.	2
4.	Тема 6. Американська підсистема міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.	2
5	Тема 7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.	2
6	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	2
7	Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР в першій чверті ХХІ ст.	2
8	Тема 15. Зовнішня політика незалежної України	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

6.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки). Проаналізувати дискусійні питання про фактори, що впливали на формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни.	3
2	Тема 2. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» (1969-1979 рр.) Розширити лекційний матеріал інформацією про причини налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр.	3
3	Тема 3. Друга фаза Холодної війни та крах біполярної структури світу З'ясувати головні протиріччя наддержав у «польському питанні»	2
4	Тема 4. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Проаналізувати наслідки створення і розвитку ЄАВТ для процесу подальшої західноєвропейської інтеграції	2
5	Тема 5. Міжнародні відносини в Центральній-Східній Європі у другій половині ХХ ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату.	3
6	Тема 6. Американська підсистема міжнародних відносин у другій половині ХХ ст. Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання статуту Організації американських держав.	2
7	Тема 7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст. Проаналізувати, якими були причини та наслідки створення Ліги арабських держав.	3
8	Тема 8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням	3

	зовнішньої політики Китайської Народної Республіки в кінці 1940-х – кінці 1970-х рр.	
9	Тема 9. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Проаналізувати механізми процесу прийняття зовнішньополітичних рішень державними установами провідних країн світу	3
10	Тема 10. Європейська підсистема міжнародних відносин на початку XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про значення діяльності Організації безпеки та співробітництва в Європі.	3
11	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Проаналізувати діяльність позарегіональних акторів на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).	3
12	Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці в першій чверті XXI ст. Проаналізувати, якими були головні напрями африканської політики КНР.	3
13	Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР в першій чверті XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії	3
14	Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин в першій чверті XXI ст. Лекційний матеріал доповнити інформацією про латиноамериканський вектор зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа та Д. Байдена	3
15	Тема 15. Зовнішня політика незалежної України Проаналізувати сучасну міжнародно-правову базу та механізм співробітництва України та ЄС	3
	Підготовка курсової роботи	30
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Написання студентами курсових робіт (разом - 30 год.). Інформація щодо правил підготовки, оформлення та захисту курсових робіт див.: Міжнародні відносини та світова політика : методичні рекомендації до виконання курсових робіт для студентів III курсу спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми Міжнародні відносини та регіональні студії» / уклад. Лиман С.І. Харків, 2021. 35 с. URL.: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5259>

У курсовій роботі студент має показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей та процесів розвитку міжнародних відносин XX – початку XXI ст.;
- вміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та аналітичним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення матеріалу, застосовувати сучасну методику дослідження з

використанням таблиць, графіків, схем, діаграм.

У курсовій роботі студент повинен глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми, показати розуміння процесів у системі міжнародних відносин, закономірностей визначення зовнішньополітичних доктрин окремих держав та практичної реалізації зовнішньої політики. Особливу увагу слід приділити дискусійним питанням теорії і практики міжнародних відносин. Якщо в літературі відсутня єдина точка зору з питань, які досліджуються, слід навести думки кількох авторів, дати їх критичну оцінку та висловити свої міркування з даних питань. Це допоможе більш глибокому засвоєнню матеріалу.

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквиум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожен правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів** та виконав і захистив **курскову роботу**.

Критерії оцінювання курсової роботи:

При оцінці курсової роботи (до 20 балів) враховується ступінь розкриття теми та відображення головного змісту, глибина опрацювання відповідних тематичних джерел інформації, вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення практичних проблем, логічність викладу, здатність робити висновки з проведеного дослідження, відповідність технічного оформлення зазначеним нормам, якість підсумкової співбесіди або доповіді.

Оцінка дається кожному з вказаних елементів виконаної роботи.

Складові оцінювання виконання курсової роботи

1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 2 балів
2	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність та новизна (зміст вступу)	до 3 балів
3	Розділ 1 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
4	Розділ 2 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
5	Висновки до курсової роботи	до 2 балів
6	Захист роботи (наявність презентації, загальний рівень володіння інформацією, відповіді на запитання)	до 3 балів
7	Усього (максимальна кількість)	20 балів

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на семінарських заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 5 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів і підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота									Індивідуальне завдання	Всього	Екзамен	Сума
									Курсова робота			
семі нар	T	T	T	T	T	T	T	T	20	60	40	100
макс. бал	2	3	4	7	8	11	12	15				
	5	5	5	5	5	5	5	5				

T1, T2 ... – теми розділів

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
5	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки доповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Міжнародні відносини і світова політика: методичні рекомендації до виконання курсових робіт (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії») / Укладач: С. І. Лиман. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 35 с.

Міжнародні відносини та світова політика : методичні рекомендації до вивчення дисципліни (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії») [Електронний ресурс] / укладач С.І. Лиман. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2024. 56 с. (PDF)
URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18780>

Основна література

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
2. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручн. / В. Головченко, В. Матвієнко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.
3. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
4. Європейський Союз в міжнародних відносинах/ В.В. Копійка, М. А. Миронова, С. О. Маковський та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
5. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
6. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
7. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
8. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
9. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики: ХХ – початок ХХІ ст. : навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, В. Борисенко та ін. К.: КНЕУ, 2006. 368 с.
10. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми

- навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
11. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
  12. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. К., 2020. 107 с.
  13. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
  14. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.
  15. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
  16. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
  17. Могилевська В. П. Міжнародні відносини : навч. посіб. для дистанційного навчання / В. М. Могилевська. Київ : Університет "Україна", 2009. 395 с.
  18. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
  19. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
  20. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Допоміжна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
3. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади / З. Бжезінський. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
4. Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.

5. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 264 с.
6. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 632 с.
7. Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
8. Запухляк В. Європейська підтримка України в умовах російської агресії / В. Запухляк, В. Принц // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 76-79.
9. Киридон А. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. : екзистенційний вимір / А. Киридон, С. Троян // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 82-83.
10. Книш М. Глобальні проблеми людства: Навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.
11. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
12. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії / С. Корсунський. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
13. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. К.: ДП «ГДП», 2021. 252 с.
14. Лиман С. І. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії / С. І. Лиман, Є. О. Ангеліс // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
15. Лиман С. І. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації / Лиман С. І., А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.
16. Лиман С. І. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії: досвід модернізації та перспективи взаємодії: Матеріали Всеукраїнської

- науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.
17. Лиман С. І. Політичні та економічні інтереси Франції в Казахстані: погляд з двадцять першого року XXI століття / С. І. Лиман, К. А. Борзенкова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2021. № 14. С. 16-23.
  18. Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні / С. І. Лиман // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
  19. Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки / С. І. Лиман // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
  20. Лиман С. І. Роль міжнародних організацій у вирішенні питання ядерної небезпеки Кореїського півострова / С. І. Лиман, А. І. Зінова // Особливості суспільно-політичного розвитку та модернізаційні процеси у країнах пострадянського простору. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з нагоди Дня працівників дипломатичної служби України (Харків, 24 грудня 2021 року) / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2022. С. 50-52.
  21. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підруч. / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
  22. Мокій А.І. Міжнародні організації / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець. К. Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
  23. Офіцинський Ю. Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013 – 2017 років) / Ю. Офіцинський. Ужгород: РІК-У, 2018, 312 с.
  24. Сидорук Т. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник / Т. Сидорук, В. Павлюк. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.
  25. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
  26. США і світ XXI століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.
  27. Турков В. Іранська криза (1945-1946 рр.) та її політичне врегулювання / В. Турков // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 168-170.

28. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
29. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина I. Історія дипломатії: навчальний посібник / В. М. Шамраєва. Х.: Фактор, 2012. 112 с.
30. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В. М. Шамраєва. Х. : Вид-во ХАР ПІ НАДУ «Магістр», 2014. 160 с.
31. Combs J. A. The History of American Foreign Policy from 1895. London: Routledge. 2015. 560 p.
32. European Union Politics, 6th revised edition/ ed.by Michelle Cini, Nieves Perez-Solorzano Borragan. Oxford: Oxford University Press, 2019. 568 p.
33. Gaddis J. L. The Cold War: A New History. London: Penguin Press. 2005. 352 p.
34. Heller H. The Cold War and the new imperialism: a global history, 1945–2005. New York: Monthly Review Press. 2006. 384 p.
35. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
36. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
37. Hwang Su-kyoung. Korea's Grievous War. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 2016. 247 p.
38. Jones H. Crucible of Power: A History of American Foreign Relations from 1945. Lanham: Rowman & Littlefield. 2009. 638 p.
39. Lyman S., Bielousova M. Cyprus-France relations and problems of region security // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2022. № 15. С. 8-14.
40. Lawrence C. America's Modern Wars: Understanding Iraq, Afghanistan and Vietnam. Casemate, 2015. 376 p.
41. Manor I. Digitalization of Public Diplomacy. L.: Palgrave Macmillan, 2019. 356 p.
42. Mearsheimer J. The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2018. 328 p.
43. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics / J. Nye. New York : Public Affairs, 2005. 130 p.
44. Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.
45. Policy-Making in the European Union, 8th ed./ H.Wallace, M.Pollack, A.Young. Oxford: Oxford University Press, 2021. 585 p.
46. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991). URL: <http://libtomcat.knteu.kiev.ua/library/TopicDescription?...id...>
2. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. URL: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Vjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- 4 Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. URL: [http:// library.udpu.org.ua/library.../bistorichninauki.pdf](http://library.udpu.org.ua/library.../bistorichninauki.pdf)
5. Крушинський В. Ю., Манжола В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти. URL: <https://www.twirpx.com/file/1095133/>
6. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945). URL: <https://lib.oa.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>
7. Представництво України при Європейському Союзі. URL : <https://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>
8. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
9. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
10. European integration portal. URL : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/en> 13. Official website of the European Union. URL : https://europa.eu/european-union/index_en
11. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. URL: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
12. Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995. URL: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
13. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / P. Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p. URL: https://www.academia.edu/20935310/international_relation_a_very_short_introduction_Paul_Wilkinson
14. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html <https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини та світова політика»